

A Páger-villa sorsa ^[1]

„Az egyik üzemi párttitkár elvtársnő elmondotta, hogy amikor megpróbálta megmagyarázni, hogy miért adunk ilyen lehetőséget Págernek, a munkások erre azt mondták, hogy az elvtársnő azért védi Páger, mert úgy látszik, ő éppen olyan fasiszta, mint Páger. Sok helyen voltak olyan megnyilvánulások, hogy beverik a mozivásznat, ha Páger filmjét játs[s]zák. Baloldali művészek felháborodva beszélnek arról, hogy míg ők a múltban meg tudták tagadni részvételüket a fasiszta darabokban, most a népi demokrácia kényszeríti őket arra, hogy együtt játsszanak vele.”

Bevezetés

Páger Antal 1945 tavaszán feleségével és gyermekeivel együtt elhagyta az országot, és Argentínában telepedett le. 1956. augusztusi hazatéréséről a korábban *Molnár Gál Péter* tollából megjelent kötet, és 2007-ben *Murányi Gábornak* a *Heti Világgazdaság* hasábjain közölt cikke is behatóan tudósított, így annak körülményeit csak röviden kívánom az olvasó elé tárni. Közlésünkben olyan, a Magyar Országos Levéltárban található forrásokat jelentetünk meg, melyek részben a hazatérésre, ill. a Páger-villa a visszaadása körüli hercehurcára világítanak rá, és egyúttal visszatükrözik a „ifjúkori” Kádár-rendszer ekkor még korántsem egységes döntési mechanizmusát.

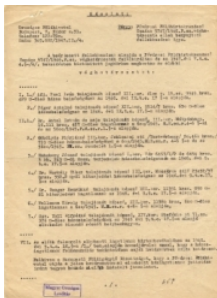
Páger Antal az 1944 előtti filmek egyik legtöbbet foglalkoztatott színésze volt, ami gázsijában is megmutakozott. A magyar filmgyártás akkori rendszere, a kevés próbával, tökéletes alakításokat, és az ismételt felvételt kevésbé igénylő színészi munkát értékelte a leginkább. Csak a legjobb színészeket alkalmazták szívesen, mert így kevésszer kellett egy-egy jelenetet leforgatni. Ebben a felpörgetett ritmusú világban Páger a legjobbak közé tartozott. Elég összevetni a színházakban játszott szereplését az akkor forgatott filmekkel, és máris látszik Páger hallatlan munkabírása.

A háború és annak propagandája azonban rá is hatott, s bár igyekezett magát távol tartani a politikától, néhány filmszerepe, nyilvános fellépése ennek ellent mondott. Mivel második feleségének, *Komár Júliának* több ismerőse volt a szélsőjobboldal prominens alakjai között, majd a Szálasi kormányban, ettől ő sem tudta függetleníteni magát.

Távózását a háború után - főként a „baloldali” pártok - politikai beismerésnek értékelték. Felvetették felelősségét több, a világháború alatt forgatott filmjének hangvételében. Egyes filmjeit antiszemita és horthysta propaganda filmnek nyilvánították, így ezek „tiltó listára” kerültek. Páger előkelő helyet kapott a nem kívánatos személyek sorában. Az egyik fő vád az volt vele szemben, hogy több olyan filmben játszott címszerepet, melyet vitéz *Bánky Viktor* rendezett. (Bánky számos, kifejezetten jobboldali politikai ihletésű, propagandisztikus filmet forgatott.) Másik fő vád Págerrel szemben egy híradófelvétel volt, amelyen 1944 késő őszen jól láthatóan kezét fog a „nemzetvezetővel”, Szálasiival. (Hozzátehetjük 1944. augusztus 20-tól 1945 húsvétkéig nem Pesten, hanem a nyugati határ mentén fekvő Pornóapátiban élt, visszavonultan. Onnan rendelték fel a Várba a „kézfogásra”.)

Páger Antal argentinai élete saját szándéka szerint sem jelentett végállomást életében, s hazatérése mindig foglalkoztatta, amiről a magyar hatóságok is tudtak. Erről tanúskodik az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltárában őrzött Páger-dosszié, ami részletesen bizonyítja azt a „körüludvarlási” folyamatot, ami végül is hazatéréssel zárult.

A feladatot a Buenos Aires-i magyar követség I. osztályú titkára, *Gallay Ferenc* hajtotta végre, aki a BM rezidenseként tárgyal Págerrel, és ígérte meg, hogy nem csak vagyonát kaphatja vissza, hanem visszatérhet a magyar színházi világba. Hazacsábításának kezdete 1953 őszére nyúlik vissza, s személyét a propagandában, azaz „a külföldön élő fasiszta magyar emigráció elleni harcban” kívánták felhasználni. A részletes folyamatot nem kívánjuk bemutatni, csupán jelezni, hogy nem csak Argentínában agitáltak a hazatérésre, hanem operatív akciók során ügynökök vették körül a színész magyarországi rokonait. A Magyarok Világszövetségének munkatársai szintén megjelentek, hogy közöljék, a felszabadulás tizedik évfordulójának tiszteletére kihirdetett 1955-ös kegyelmi rendelet Págerre is vonatkozik. Az akcióorozat nem volt igazán sikeres, s Gallay ekkor aktivizálódott igazán, és kezdte el Páger meggyőzését. A folyamat Páger feleségének ellenérzései ellenére felgyorsult, aminek egyes lépéseiről a BM egy utólag, a pártközpont részére készített jelentése is tanúskodik. (Lásd az 1 dokumentumot!)

[Képgaléria megtekintése](#) ^[2]

Ebben a folyamatban a *Kállai Gyula* művelődésügyi miniszterhelyettes aláírásával, ám a BM állambiztonsági szerveknél készült levél fontos mozzanatot jelentett. A levélben a magyar kulturális kormányzat nevében felkérték Páger, hogy „elismert magas színvonalú” művészetével hozzájáruljon „népünk” további kulturális felemelkedéséhez”, vagyis térjen haza.

Már-már készen állt egyezés, azonban az utolsó pillanatban Páger újabb kívánságokkal lépett fel. Egykori balatonföldvári és Lupa-szigeti telkein túl még azt kérte, hogy amíg nem költözhet be állami pénzen rendbe hozott villájába, addig állják „vendéglátói” az ideiglenes lakhelynek kiszemelt Gellért Szálló számláját. Ez utóbbi igények később is zavarólag hatottak a kilenc tételes megállapodásban, s a forradalom utáni MSZMP vezetés sem kívánta sokáig a feltételeket elfogadni. A közölt dokumentumok azonban bizonyítják, hogy a végül is rákényszerültek a szerződés főbb pontjainak betartására. Az más kérdés, hogy a BM illetékes szervei lényegében kihagyták a politikai vezetést a hazahozatal konkrét lépéseiből, amit *Piros László* belügyminiszternek a jelentésre írt feljegyzése is tanúsít, ti., hogy a „cég” túlzott ígéretek tett. Az 1956. szeptember 7-i PB határozat is mintegy „esemény utáni”, azaz csak tudomásul vette, hogy Páger Antal megérkezett, s inkább a sajtóhullámok lecsendesítésére szorítkozott.

Páger repülőgépe 1956. augusztus 30-án szállt le Feriegyen. Felesége és kisebbik lánya, Juliska, végleg Dél-Amerikában maradtak, Judit lánya utóbb hazaköltözött Magyarországra. Rajongói boldogok voltak, hogy hazatért, és amikor megjelent, örjögő tapsorkán fogadta. A színésztársadalom azonban korántsem lelkesedett. Az egykori filmsztárban az előnyöket kiharcoló konkurenst látta. A PB említett határozata is inkább a *nép hangját* hallotta meg, és úgy ítélte meg, hogy „szerénytelen és a fasiszta magatartását el nem ítélt hangja” joggal váltotta ki a lakosság széles rétegeinek ellenszenvét. (Lásd az 1. forrást!) A viszonylag nagy sajtóvisszhang meglepte a széthullóban lévő politikai vezetést, amit a Kádár János szóbeli előterjesztése alapján született MDP PB határozat is tükrözött. Rosszalló véleményüket csak felerősítette az a némileg demagóg hangú feljegyzés, amit a Politikai Bizottság tagjai megkaptak: [popup title=„Sok helyen voltak olyan megnyilvánulások, hogy beverik a mozivásznat, ha Páger filmjét játs[s]zák. Baloldali művészek felháborodva beszélnek arról, hogy míg ők a múltban megtudták tagadni részvételüket a fasiszta darabokban, most a népi demokrácia kényszeríti őket arra, hogy együtt játsszanak vele. [...] Végül, s különösen az háborította fel az embereket, hogy visszakarta villáját. Olyan hangok voltak ezzel kapcsolatban, hogy úgy látszik, érdemesebb nyugatra menni, mint itthon becsületes munkával, s nehezen dolgozva megélni.”] format="Default click" activate="click" close text="Hozzá kell tenni, a dokumentumban olvasható „disszidens ellenesség”, amely a

hazatérő emigránsokat sokszor körülvette, később is jellemző mozzanata maradt a magyarországi közhangulatnak, s főként a '90-es évek elején erősödött fel, leginkább olyan személyek esetében, akik „mellődöngetve” hangoztatták „kinti” magyarságukat.”]

Mintegy alátámasztja ezeket a vélekedéseket, egy 1958 áprilisában, *Marosán György* államminiszterhez címzett levél. Marosán utasítására a Művelődésügyi Minisztérium kapta a feladatot a válaszdadásra. A levél feladója olyan színdarabok kapcsán (mint *Molnár Ferenc Hattyú* című vígjátéka) ragadott tollat, amelyekben Páger főszerepet játszott. Eszerint „a hírhedt fasiszta háború-uszító” szereplése „semmi másra nem alkalmas, minthogy bizonyos elemek azt politikai tüntetésre használják fel”. Igaz - s ezt a levél szerzője is kénytelen elismerni - ez a tüntetés „kizárólag vastappsal jut kifejezésre”. *(Lásd a 2. dokumentumot!)*

A Gellért Szálló egyik lakosztályában élő művész folyamatosan ellenőrizték, pontosan tudták, kivel találkozott, és miről beszélt. Páger azonban arra nagyon ügyelt, hogy semmilyen módon ne kerüljön konfliktusba a hatalommal. A „hallgass és ne politizálj” jelszavát betartotta az 1956 októberi forradalom alatt is, így a hatalmát lassan legitimizáló Kádár-féle vezetés sem talált fogást rajta. Lényegében ezt támasztja alá az említett feljelentő levélre írt válasz is. Eszerint Páger „már megtanulta mi az hazájától távol lenni. Nagyon szerényen viselkedik, csak a színháznak él, és a színpadon tudása legjavát adja.”

A színész tehát nem adott okot arra, hogy az Argentínában vele kötött szerződést megváltoztassák, bár a pártvezetés ez alól megpróbált kibújni. A romló állagú Orbán-hegyi villában még laktak, többek között Balázs Béla író özvegye, viszont Páger Gellért Szállóban lévő lakosztályának bérét folyamatosan fizetni kellett.

1957 októberében a kifizetésekkel megbízott külügyminisztérium vezetése a költségek miatt, megpróbált valamilyen megoldást találni, s határozati javaslatot készített a pártvezetés számára. *(Lásd a 3. dokumentumot!)* Ennek értelmében Páger az eredeti szerződésnek megfelelően - rendbe hozva - visszakapta volna villáját, kifizették volna a Gellért Szállónak a lakosztály bérleti díját, s a családnak Argentínában folyósított havi 5000 peso megszüntetése mellett a Páger családot a külügy költségén hazaszállították volna.

A pártközpontból először visszaküldték az előterjesztést azzal, „hogy a Párt ilyen kérdésekben nem hoz határozatot”, és azt állami vonalon kell elintézni. Aztán november 12-én csak a PB elé került az ügy, azonban jellemző módon a testület csak az 5000 peso kifizetését állította le, ami a külügy előterjesztése szerint csak a többi feltétel teljesítése esetén vált volna esedékessé. A lényegi pontokat, tehát a villa visszaadását, a Gellért Szálló számláinak kifizetését nem fogadták el. Azt lehetne gondolni, hogy a dolog ezzel lezárult, Páger átvérték, és ő hagyta magát. Az ügy további menete azonban arra utal, hogy a politikai vezetés nem minden tagja fogadta el a határozatot. Világos volt, hogy Páger is ragaszkodni fog a szerződéshez, de hát isten malmal lassan őrleket.

A Művelődésügyi Minisztérium kérésére időközben Apró Antal miniszterelnök-helyettes engedélyezte a villa kiürítését. (A minisztérium *Pro domo*ja még 1957. augusztus 30-án készült - 4. forrás.) Rendkívül érdekes az a hivatali ügymenet, ami lényegében a PB határozattól függetlenül folyt a Művelődésügyi Minisztériumban. A minisztérium ügyintézői semmit nem bíztak a véletlenre, és kikérték a Páger-villa tulajdonviszonyait tükröző földhivatali véghatározatot és bírósági végzéseket. *(A tulajdonjogot igazoló határozatok fotómásolatát lásd külön!)* Érdekes, hogy az 1947-es földhivatali véghatározat szerint a villa Páger Antal Argentínában maradt feleségének, Komár Juliának a nevében volt. (Arra, hogy az épület visszajuttatásakor miként oldódott meg a probléma - hiszen Páger felesége nem tért haza - a rendelkezésünkre álló források nem adnak választ.) A ház 1947-ben Balázs Béla, majd halála (1949) után 1950-ben felesége tulajdonába került. Páger Antal hazatérésekor Balázs Béláné már halálos beteg volt - amire több közölt forrás is utal -, így a leromlott állagú épületbe nem tudott volna visszaköltözni. (Beázás miatt két szoba lakhatatlanná vált.) Ezért azt a megoldást találták ki, hogy kiutaltak számára egy kisebb lakást, ő pedig az állam javára lemondott a villa tulajdonjogáról. 1957 novemberében Balázs Béláné „kihelyezését” végre is hajtották. Az erről szóló feljegyzés datálása 1957. november 29., tehát szerzője több mint két héttel később sem tudott a PB Páger elutasító döntéséről, sőt azt is közli, hogy a bent maradt két lakónak Páger megengedte, hogy tavaszig a villában maradjanak. *(Lásd erről a 4/b. forrást!)* A minisztérium alkalmazottai tehát tovább végezték munkájukat, és 1957 januárjában kérték Dögei Imre földművelésügyi minisztert, hogy az Országos Földhivatal hatálytalanítsa korábbi határozatát, és a telekkönyvbe a magyar állam tulajdonjogát jegyeztesse be. A végzést a Pesti Központi Kerületi Bíróság 1958. január 14-i dátummal ki is adta, így elhárult az akadály az épület állami felújítása elől.

A fő akadály ettől kezdve a Politikai Bizottság 1957. novemberi határozata volt. Valószínűleg Páger Antal elutasító véleményével és Balázs Béláné ezekben a hetekben bekövetkezett elhunytával függött össze, hogy 1958. február 19-én Olt Károly, a Minisztertanács titkárságának vezetője, a pártvezetés második emberének, Marosán Györgynek a részére készített egy feljegyzést, amelyben kitért a PB határozatának a szerződéssel ellentétes pontjaira. Egyúttal utalt arra a mozzanatra, hogy Páger Antal „argentini útlevelel rendelkezik, és egyelőre várja a kormány intézkedését.” Vagyis a művész visszatérése Argentínába az ekkor még meglehetősen elszigetelt Kádár vezette hatalomnak meglehetősen kényelmetlen lett volna: „Kétségtelen, hogy Págerrel kötött súlyos megállapodás végrehajtása politikailag erős támadási felület. Megoldást mégis kell találni, mert minél tovább húzzuk lezárását, annál nagyobb bonyodalmakhoz vezet.” A Titkárság az előterjesztésben felsorolt tények ellenére 1958. február 28-án megerősítette a Politikai Bizottság határozatának megváltoztatását. *(Lásd az 5. számú dokumentumot!)*

Tény, hogy a Művelődésügyi Minisztérium iratai között 1958 januárja után nem találtunk a villára vonatkozó iratot, tehát a párt döntése a megfelelő állami helyeken „publikussá” vált. Az épület felújítási munkálatai azonban még abban az évben folytatódtak, amire furcsa módon egy rendőrségi vizsgálati jelentés szolgál bizonyítékkal. 1959 márciusában a Művelődésügyi Minisztérium színházi főosztályának vezetője eljuttatta a *Fővárosi Tatarozó és Építő Vállalat* levelét a XII. kerületi rendőrkapitányságnak. A kapitányság a feljelentést kivizsgálta, s megállapította, hogy a villa földemének átépítésekor a lebontott deszkaanyagot a házban akkor még ott lakó *Molnár Józsefné* házfelügyelő és *Sajnovics Sándor* jogosan használta fel, mert a kivitelező vállalat hozzájárult a gombás fahulladék eltüzeléséhez. Vagyis a villa földem szerkezetét az 1958-1959. év telére már elbontották.

Csak 1959. október végén készült egy újabb feljegyzés Marosán György részére, amelyben a feljegyzést készítő arra hivatkozott, hogy a villa bérlőjének halálával (ezt már persze 1958 februárjában is tudták!) a házat vissza lehet adni Páger Antalnak. Érdekes, hogy a Politikai Bizottság most sem változtatta meg korábbi határozatát, hanem csak „Tudomásul veszi, hogy a Minisztertanács visszaadja” a villát. Páger ezt követően, még 1959-ben - ami jelzi, hogy a PB lényegében egy előkészített akcióra mondott igent - költözhetett a Gellért Szállóból az Orbán-hegyi villába.

Az egész ügy rávilágít a lassan konszolidálódó, erősödő Kádár-rendszer hatalmi viszonyaira: a végső döntést ugyan a pártvezetés mondta ki, de a hivatali ügyintézés menete - felhasználva egyes politikai vezetők segítségét is - végül is olyan helyzetet teremtett, amely pozitív döntést hozott Páger Antal számára, ugyanakkor a Rákosi-korszak hazahozatali akciójának gyümölcseit a kádári hatalom szüretelhetette le.

Források

Az MDP KV Politikai Bizottságának határozata Páger Antal hazatérése után

Különfélék

- Javaslat Páger Antal hazatérésével kapcsolatos problémákra vonatkozóan. (Kádár János elvtárs szóbeli javaslata.)

A Politikai Bizottság a javaslatot elfogadta és az alábbi határozatot hozta.

A Politikai Bizottság helytelennek tartja a sajtóban és a rádióban Páger Antal hazatérésével kapcsolatban megjelent nyilatkozatokat, melyek szerénytelen és a fasiszta magatartását el nem ítéelő hangja miatt joggal váltották ki a lakosság széles rétegeinek ellenszenvét.

A Politikai Bizottság megállapítja: komoly hiba volt, hogy a sajtó és rádió vezetői ezt a kérdést előzőleg nem beszélték meg a Központi Vezetőségnek a sajtó munkájáért felelős titkárával.

A Politikai Bizottság megbízza Szalai Béla elvtársat, kísérvé figyelemmel és bizottsá, hogy ez a kérdés a közvélemény igazságérzetének megfelelő módon záródjék le.

Szőke [György]
jegyzőkönyvvezető

Kovács István
a K. V. titkára

***

[Hangulatjelentés Páger Antal hazatéréséről]

[kézírással]

Kovács I[stván] e[lv]t[árs]

Lássák a Politikai Bizottság tagjai.

[popup title="Kovács [István]" format="Default click" activate="click" close text="Kovács István kéziratos megjegyzése, aki az MDP Budapesti Bizottságának volt az első titkára, és egyben a Központi Vezetőség titkára, valamint a Politikai Bizottság tagja."]

Feljegyzés

Készült: VII. IX. VI. és XVIII. kerületek telefoninformációja és személyes tapasztalat alapján

Elég széles rétegeket foglalkoztatnak a Páger Antal hazatérésével kapcsolatban kiadott közlemények és nyilatkozatok. Túlnyomórészt felháborodást vált ki Páger Antal fogadtatása és szerepeltetése a sajtóban és a rádióban. Nagyon sok olyan vélemény van, hogy „minek ilyen felhajtás? Miért adnak lehetőséget, hogy a sajtóban, rádióban Páger nyilatkozzon?” Emlékeztetnek fasiszta szerepeire, fasiszta múltjára. Szóvá teszik, hogy a rehabilitáltak nem kaptak ilyen lehetőségeket. Sokan nem értenek egyet a Szabad Népben megjelent nyilatkozat azon kitételével, hogy „A háborús események miatt nyugatra távozott”. Ezt a megfogalmazást túl enyhének tartják és úgy vélik, hogy ez nem felel meg a valóságnak. A XVIII. Ker. P. B.-n az interpellációk között a Páger-ügy is szerepel. Az egyik üzemi párttitkár elvtársnő elmondotta, hogy amikor megpróbálta megmagyarázni, hogy miért adunk ilyen lehetőséget Págernek, a munkások erre azt mondták, hogy az elvtársnő azért védi Páger-t, mert úgy látszik, ő éppen olyan fasiszta mint Páger. Sok helyen voltak olyan megnyilvánulások, hogy beverik a mozivásznat, ha Páger filmjét játs[s]zák. Baloldali művészek felháborodva beszélnek arról, hogy míg ők a múltban meg tudták tagadni részvételüket a fasiszta darabokban, most a népi demokrácia kényszeríti őket arra, hogy együtt játsszanak vele. Elég[ge] elterjedtek olyan hírek, hogy a Néphadsereg Színháza már szerződést is ajánlott fel Págernek, továbbá, hogy hazatértekor 10 000 Ft-ot kapott, hogy legyen mivel elkezdenie az életet. Végül, s különösen az háborította fel az embereket, hogy visszakapta villáját. Olyan hangok voltak ezzel kapcsolatban, hogy úgy látszik, érdemesebb nyugatra menni, mint itthon becsületes munkával, s nehezen dolgozva megélni. Szóvá teszik, hogy a becsületes elvtársak és a pártonkívüli munkások százai tértek haza az országba, akikről nem ír az újság és nem gondoskodnak a hatóságok.

Ugyanakkor ellentétes megnyilvánulások is tapasztalhatók. A VI. ker.-ben a Petőfi Színházban felmerült, hogy szerződtenni kellene Páger-t, mert szerintük ezzel rentábilissá tennék a színházat. Művészi körökben tették szóvá azt is, hogy „rehabilitálni” kellene [popup title="Kiss Ferencet" format="Default click" activate="click" close text="Kiss Ferenc (1893–1978) színész, az 1930-as évektől a II. világháború végéig a magyar színházi élet egyik meghatározó alakja. 1930-tól 1945-ig a Nemzeti Színház tagja (1937-ben örökös tagságot kapott). 1939-ben a Színművészeti Kamara elnöke, 1944. októberben [!] a Nemzeti Színház igazgatója lett. A háború után népbíró, mint háborús bűnöst elítélte. Börtönévei után először a székesfehérvári vágóhídon, majd 1956-tól ismét a szakmájában dolgozott. 1964-ben érdemes művész kitüntetést kapott."] is. A Péterffy S[ándor] utcai kórházból jutott hozzánk az a hír, hogy a XIII. ker.-ben rokonszenv tüntetés volt Páger mellett. Ez a valóságnak nem felel meg, de jellemző, hogy a XIII. ker.-ben történt antiszemita megnyilvánulást már összekapcsolják Páger személyével, mondván, hogy Páger hazatérése és az ezzel kapcsolatos megnyilatkozások felbátorítják a fasiszta elemeket. Több helyről jelzik, hogy elszaporodtak a jobboldali hangok, mióta Páger hazatért.

Budapesti Pártbizottság
Párt- és Tömegszervezeti Osztálya
Információs alosztály

Jelzet: MOL M-KS 276. f. 53. cs. 302. ó. e. (Magyar Dolgozók Pártja - Politikai Bizottság)

* * *

[Belügyminisztériumi jelentés a pártközpontnak]

Belügyminisztérium
II. főosztály

Szigorúan titkos!

Tárgy: Páger Antal ügyében

Jelentés
Budapest, 1956. szeptember 20.

Páger Antal a hazatéréséről folyó megbeszélések során több olyan kérést tárt elénk, amelynek a megoldásától tette végső soron függővé a hazatérését. Kérésének teljesítésére az alábbiak szerint tettünk ígéretet:

1. Önkéntes hazatérésre bírására vonatkozó javaslatunkat 1955. május 19-én Dékán István á[llam]v[édelmi] v[ezér]ő[r]n[aj]gy. és Hárs István áv. ez[re]d[e]s miniszterhelyettes elvtársak jóváhagyták. Ebben megjelöltük, hogy hazatérése után színház és filmművészet terén biztosítani kell képességeinek megfelelő elhelyezkedést. Erről a rezidentura Páger-t tájékoztatta.
2. 1956. március 28-án egy hazahívó levelet juttattunk el Págernek, amelyben ígéretet kapott, hogy művészeti vonalon képességeinek megfelelő helyet kap. A levelet kérésünkre Kállai Gyula elvtárs írta alá.
3. Mivel Páger ragaszkodott korábbi kérésének teljesítéséhez, 1956. május 4-én a rezidentura engedélyt kapott a központtól, hogy közölheti, visszakapja a házáat, és annak berendezéséhez kölcsönt kap.
4. Páger fenti kéréseiről írásban tájékoztattuk a pártközpontot (1956. július 10.) és a BM vezetőit (1956. április 19. és 1956. augusztus 27.), azonban a felvetett problémákra nem kaptunk választ.

A fasiszta emigráció éles támadást intézett a követség ellen és tartani lehetett attól, hogy Páger-t megakadályozzák hazatérésében. Ezért a rezidens e kényszerhelyzetben, augusztus 28-án Páger-t hazainfította, és kívánságának megfelelően az alábbi kéréseinek teljesítését írásba adta. E garancialevelet rezidensünk a követ távollétében ügyvivői minőségben írta alá, ami jelenleg is Páger birtokában van.

1. Visszakapja Tamás utcai házáat, amelyben rendbehozatalához és bebutorozásához állami segítséget kap.
2. Jogfolytonosságát biztosítjuk (nyugdíj, SZTK).
3. 25 ezer peso-t, [és] 1 ezer forintot kap előlegként az utazással kapcsolatos beruházások fedezésére. Argentínában maradó családja részére havi 5 ezer peso-t biztosítunk a különélésük idejére (kb. 4 ezer forint).
4. Itthon művészi képességeinek megfelelő alkalmaztatást nyer.
5. Visszakapja a Lupa szigetén és a Balaton mellékén lévő kb. 250 négyszögöl területű telkét.
6. Az ő családja utiköltségét fedezzük. Gondoskodunk ingóságainak hazaszállításáról és a fennálló rendelkezések értelmében a vámmentességéről.

Rajnai Sándor áv. alez.
főosztályvezető

Kézírással: L[áttam] Piros László

Hibát követett el a főosztály vezetése, mikor engedély megkérése nélkül az ígéretet megtette. Ahhoz, hogy Páger hazajöjjön, bizonyos ígéret kellett. E nélkül senki nem jön haza, de itt túlzásról van szó.
[19]56. 9. 21.

Jelzet: MOL M-KS 276. f. 61. cs. 904. ó. e. (Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége Közigazgatási és Adminisztratív Osztály)

Feljelentés a „hírhedt fasiszta háború-uszító” Páger Antal ellen

MINISZTERTANÁCS ELNÖKHELYETTESE
Titkársága

Kállai Gyula elvtársnak,
Művelődésügyi Minisztérium

Illetékességéből mellékelten megküldöm Sebestyén Tivadar (Budapest, ...) Marosán elvtárshoz írt, Páger Antal szerepeltetésével kapcsolatos levelét.

Budapest, 1957. május 8.

Melléklet: 1 db
Elvtársi üdvözléssel
(Sásdi István)

* * *

Budapest, 1957. április 8.

Marosán György államminiszter Elvtársnak, Budapest, V. Kossuth Lajos tér 1-3.

Kedves Marosán Elvtárs!

Nemrégiben részt vettem a Köztársaság téri nagygyűlésen, valamint április 5-én a Sportcsarnoki aktíván is. Mindkét helyen, mind Marosán elvtárs, mind Kádár elvtárs részéről is beszédeikben vörös fonalként húzódtott végig az a gondolat, hogy Magyarországon még egyszer ellenforradalom nem lesz, amihez természetesen az is hozzátartozik, hogy rendet kell teremteniük az emberek fejében, gondolkodásmódjában és érzelmeikben is. Természetesen ehhez az is hozzátartozik, amelynek szintén hangot adott mint[*d*] Marosán, mint[*d*] Kádár elvtársak, hogy az ellenséggel szemben bármilyen téren jelentkezik is, a legkíméletlenebb harcot kell felvenni.

Marosán elvtárs a Köztársaság téri nagygyűlésen többször is mondotta, hogy azért tartjuk itt a nagygyűlést, mert ezen a helyen tombolt a legjobban az ellenforradalom, itt gyilkolták halálra és akasztották fel lábuknál fogva a valóban igaz hazafiakat, a kommunistákat és a kötelességüket teljesítő államvédelmi sorkatonákat. Marosán elvtárs azt is mondotta, hogy tulajdonképpen mi most szellemet idézünk, és tetemre hívjuk hóhérait.

Véleményem szerint ez a „szellem-idézés” nem korlátozódhat kizárólag a Köztársaság térre, hanem próbáljunk átmenni a Szent István körútra, a Magyar Néphadsereg Színházába is. ?szintén meg kell mondanom, hogy kulturális életünkben szegény és gyalázat, hogy helyet kaphasson egy olyan hírhedt fasiszta háború-úsztító, mint Páger Antal. Akikkel az ember beszél, akik ott voltak Molnár Ferenc: „Hattyú” című színművének bemutatóján, vagy előadásain, mind elmondják, hogy Páger szereplése semmi másra nem alkalmas, mint hogy bizonyos elemek azt politikai tüntetésre használják fel. Itt meg kell még azt is jegyezni, hogy a magyar színművészet az ő távollétében sem küzdött Páger miatt különösebb hiányérzettel. De úgy gondolom, hogy mindezen túlmenően nincs arra semmiféle magyarázat és ellentétben áll azzal a harcos kiállással, mellyel a Köztársaság téren is találkoztunk, hogy egy ilyen színész a magyar nép[*j*] demokrácia színpadán helyet kaphasson és azzal, hogy alkalmat adhassunk bizonyos elemeknek a népi demokrácia elleni tüntetésre még akkor is, ha ez a tüntetés csak „kizárólag” vastappsal jut kifejezésre.

Nagyon kérem Marosán elvtársat, hogy az általam felvetett kérdésnek nézzen utána.

Mielőbbi válaszát várva, vagyok

Elvtársi üdvözléssel
(Sebestyén Tivadar)
B[uda]pest, [...]

* * *

[Művelődésügyi Minisztérium]

Titkársága
Sebestyén Tivadar elvtársnak,
Budapest, [...]

Kedves Sebestyén Elvtárs!

Páger Antal szereplésével kapcsolatos levelét megkaptuk. Felháborodásában nem osztozunk, de ugyanakkor kijelentjük, hogy mi sem vagyunk hívei a fasisztáknak. Páger Antal kitűnő művész, aki a magyar kormány meghívására érkezett haza. Az ellenforradalmi események bizony könnyen elkedvteleníthették [!] volna attól, hogy Magyarországon kívánjon élni, ugyanis azt megelőzően pár héttel érkezett haza, így országunk belső helyzetét csak az események szemszögéből láthatta. Mégis maradt. Úgy látszik, ő már megtanulta mi az hazájától távol lenni. Nagyon szerényen viselkedik, csak a színháznak él és a színpadon tudása legjavát adja. Levelében arról ír, hogy Páger személye alkalmas arra, hogy a nézőtérre tüntessenek. ? maga irtózik a legjobban attól, hogy személyét bármiféle tüntetésre is felhasználják. Úgy gondolom, ha a nézőtérre politikai tetszésnyilvánítást tapasztalunk, azért nem Páger lehet elsősorban felelőssé tenni, hanem a nézőtérre tüntetőket. Nem tudom, hogy levelére adott válaszuk kielégíti-e. Szeretnénk, ha a jövőben Páger a színházban végzett művészi tevékenysége után ítélne meg.

Budapest, 1957. május 27.

Elvtársi üdvözléssel:
(Kiss Árpádné)

Jelzet: XIX-I-4-bbb-671/1957 1. d. (Művelődésügyi Minisztérium)

A külügyminisztérium javaslata a Páger ügy lezárására és a Politikai Bizottság döntése

Előterjesztés

az MSZMP Központi Bizottsága Titkárságához

Páger Antal színművész az amnesztia bizottság hozzájárulásával 1956 őszén hazatért. Hazajövele előtt illetékes fórumokkal írásos egyezményt kötött, miszerint megérkezése után Budapesten művészpályán dolgozhat (ez már megvalósult), visszakapja tulajdonába a XII. ker. Tamás u. 40. sz. alatti villáját lakható állapotban. (A villát jelenleg Balázs Béláné nemzeti gondozott lakja és még két család.) Villája visszaadásáig elhelyezést nyer valamelyik budapesti szállodában, s ott az állam költségén (Gellért Szállóban) lakik. Páger Antal felesége és két gyermeke csak azután jönnek haza, ha már a volt villáját visszakapja, addig is a Buenos-Aires-i követségünktől havonként 5000 pesó járandóságot kap (ez többlet valutakiadási teher a Külügyminisztérium részére). Kötelezettséget kapott arra is, hogy felesége és két gyermeke hazautazási költségét fizetjük. Páger Antal hazatérésével kapcsolatos kiadás 50 000 argentin pesót tett ki, amelyet szintén a buenos-airesi követségünk fizetett ki.

Páger Antal szállodai költsége már ez ideig kb. 40 000 forintra rúg. Volt villájába ez ideig még nem tudott beköltözni, mivel Balázs Béláné nemzeti gondozott részére és rajta kívül az épületben lakó két család részére más lakások nem lettek biztosítva.

Páger Tamás utcai villája karbantartásáról évek óta nincs gondoskodva, ennek következtében teteje annyira megrongálódott, hogy az esővíz a mennyezetet beszakította, és ennek következtében két szoba teljesen lakhatatlanná vált. Az épület átadása Páger Antal színművész részére csak kijavítása után történhet meg. A renoválási költség kb. 100 000 forintba kerül.

Amennyiben a tél beállta előtt nem történik meg a villa helyrehozatala, a következő évre a rongálódás okozta kár összege többszöröződik.

Fentieknek megfelelően kérem a Központi Bizottság Titkárságát, hogy az alábbi határozat tervezetét elfogadni szíveskedjék.

Határozat tervezet

1. A Titkárság utasítsa a Fővárosi Tanácsot, hogy 1957. október 30-ig a villában tartózkodóknak más lakásokat utaljon ki, és eddig a napig hagyják el a villát. Ugyancsak a Fővárosi Tanácsot utasítja a Titkárság, hogy december 1-ig a villát renováltassa meg, hogy december 1-én Páger Antal beköltözhessen.
2. A Titkárság utasítja a művelődésügyi minisztert, hogy 1957. december 1-ig fennálló Páger számlát a Gellért Szállóban fizesse ki.

3. Utasítja a külügyminisztert, hogy 1957. december 31-től a havi 5000 pesó támogatást Páger feleségétől vonja meg, és gondoskodik Páger Antal családjának hazahozataláról. Az útiköltséget a Külügyminisztérium fedezze.
4. A Titkárság utasítja a belügyminisztert, hogy Páger, valamint családja hazatérésével kapcsolatos útiköltség kiadásokat térítse meg a Külügyminisztériumnak.

Budapest, 1957. október 8.

Sebes István
külügyminiszter-helyettes

* * *

Magyar Szocialista Munkáspárt
Külügyi Osztály Budapest, 1957. okt. 23.

Sebes elvtársnak
Külügyminisztérium

Kedves Sebes elvtárs!

Mellékelten visszaküldöm a két előterjesztést. Szilágyi elvtárs a Páger ügyben konzultált a titkár elvtársakkal és az a vélemény, hogy a Párt ilyen kérdésben nem hoz határozatot. Ezt állami vonalon minisztériumok között, hogy ha szükséges, a M[iniszter]T[anács] segítségével kell megoldani. Szilágyi elvtárs véleménye szerint ugyanez vonatkozik a másik előterjesztésre is.

Eltvársi üdvözléssel:
Lázár [?]

* * *

Horváth Imre [külügyminiszter] elvtárs *Szigorúan bizalmas!*

A Magyar Szocialista Munkáspárt Politikai Bizottsága 1957. év november hó 12-i ülésén Marosán elvtárs szóbeli bejelentése alapján hozott határozata:

A Politikai Bizottság egyetért azzal, hogy Páger Antal villája visszaadásával kapcsolatos kérelmét a Minisztertanács vegye le napirendről. Utasítani kell a Külügyminisztériumot, hogy Páger Antal családja részére folyósított támogatást szüntesse meg. Ugyanúgy meg kell szüntetni Páger Antal Gellért szállóbeli lakás- szállodai számláinak további fedezését.

Határozatot megkapta: Olt Károly és Horváth Imre elvtárs.

Jelzet: XIX-J-1r-64/HI/1957 4. d. KÜM Titkárság

A Páger-villa tulajdonjoga. A „Hivatal intézkedik”

a.
**Pro domo és levélettervezet Apró Antal miniszterelnök-helyettesnek
1957. augusztus 30.**

Tárgy: Balázs Béláné lakásügye

Pro domo

Kállai elvtárs titkársága által kapott tájékoztatás szerint Páger Antal részére a régebben tulajdonát képező Bp. XII. ker. Molnár u. 40. számú villát vissza kívánja a kormány adni. A villát annak idején államosították és Balázs Béla, valamint neje részére adták át tulajdonjogilag is. Időközben Balázs Béla meghalt, neje pedig súlyos betegen kórházba került. A házat nem gondozták, tetőzete megrongálódott, beázott, és a délnyugati oldala részben beomlott.

Balázs Béláné jelenleg a Kútvolgyi úti kórházban van. Állapota javult, a kórház tovább nem hajlandó bent tartani. Szeptember 10-én, mint gyógyíthatatlant elbocsátják. Lakásproblémáját sürgősen rendezni kell. Jelenlegi lakásába - részben annak rossz állapota miatt - vissza nem mehet, másrészt lakásügyének más módon történő megoldása révén a Páger-ügy is megoldódna.

Az eddigi megoldási kísérletek eredményre nem vezettek, ezért az alábbi kiadványtervezetet mutatom be:

Apró Antal elvtársnak,
a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány
elnökhelyettese
Budapest
V., Kossuth Lajos tér 1-3.

Kedves Apró Elvtárs!

Balázs Béla és neje az emigrációból való visszatérés után az államosított Páger-féle villát (Bp. XII. ker. Molnár [?] u. 40.) kapta meg. Páger Antal hazatérése után ígéretet kapott, hogy az igen erősen megrongálódott villát visszakapja. Ezért szükségessé vált Balázs Béláné részére egy újabb, esetleg öröklakás adományozása. Balázs Béla özvegye hosszú idő óta kórházi kezelés alatt áll. Az Állami Kútvolgyi Kórház folyó évi szeptember 10-ig ápolja. Tovább bent tartani nem tudja.

A villa délnyugati része tetőbeázás következtében beszakadt, a súlyos, gyógyíthatatlan beteget ilyen körülmények közé visszavinni nem lehet.

A tanácsi szervek a kérdést hónapok óta rendezni nem tudják. Kérem segítségét, hogy a rehabilitáltak részére juttatandó lakásokból - lehetőleg Budán - egy db kettő szoba összkomfortos lakást Balázs Béláné részére biztosítsanak. A kérdés megoldása azért is fontos és sürgős, mert az időközben elhunyt Balázs Béla irodalmi hagyatéka és könyvtára igen értékes, és annak biztonságba helyezése nemzeti érdek.

Budapest, 1957. augusztus 30.

[olvashatatlan aláírás]

b.
Feljegyzés Páger-villa kapcsán

Feljegyzés
a Jogi Osztály részére

Gyenge Zoltán elvtárs szóbeli utasítására kérem a Jogi osztályt, Szigeti miniszterhelyettes elvtárs aláírásával az alábbiakban szíveskedjenek intézkedni a Főv[árosi] Tanács Pongrácz elvtárs felé.

A XII. ker. Tamás u. 40. sz. alatti villa-lakást, mely Páger Antal művész tulajdona volt közvetlenül a felszabadulás utáni években államosították és azt Balázs Béla, valamint neje részére adták át tulajdonjogilag is.

Páger Antal hazatérése előtt a külügyi szerveken keresztül a Kormánytól ígéretet kapott, hogy az életveszélyesen megrongálódott villát visszakapja.

Ezért feladatul kapta a Művelődésügyi Minisztérium, hogy a közben özvegyen maradt Balázs Béláné a villából helyezzük ki. Ez most meg is történt és így már nincs akadálya, hogy a villát tulajdonjogilag Páger Antal részére visszaadják.

Ezzel kapcsolatban dr. Say Ferencet az I. sz. ügyvédi munkaközösség tagját kell megkeresni (382-401), aki özv. Balázs Béláné jogi képviselője. Az ő birtokában vannak azok az okmányok, amelyek alapján Balázsék a villát megkapták.

Fentiek alapján kérem a Jogi osztály szíves intézkedését és egyben kérem, hogy az átiratba vegyék bele, hogy a villába[n] ezen kívül még két család lakik, ezek: Sajnovits Sándor másodmagával és Molnár József harmadmagával.

Páger Antal közölte, hogy e két család a tavaszig bennmaradhat, mivel az építkezés a tél folyamán úgysem indul meg.

Szerintünk az átiratban azt is kérni kell, hogy a Főv[árosi] Tanács tegyen intézkedést a XII. ker. Tanács felé, hogy e két családot helyezze el.

Budapest, 1957. november 29.

(Schilling Rudolf)
a gazdasági hivatal vezetője
[Művelődésügyi Minisztérium]

[A levél mellett található - külön fotómásolatban közöljük - az 1947-es elkobzásról és a Páger-villa Balázs Bélának juttatásáról szóló 1950-es véghatározatok másolata, továbbá az alábbi kísérőlevél is.]

Szigorúan titkos! Tamás u. 40. sz. alatt lévő ingatlan visszajuttatása

Földművelésügyi Minisztérium (Vajta et. kezéhez)
Budapest

Utalással a folyó évi január 3-án 001/1958. szám alatt kelt átiratukra, kérem, hogy az ingatlant, az állam tulajdonába való visszavétel esetén szíveskedjék a Művelődésügyi Minisztérium kezelésébe adni és ennek a telekkönyvi feljegyzése iránt intézkedni.

Budapest, 1958. január 7.

Dr. Zakár János s. k.
osztályvezető

A kiadmány hitelül:
irodavezető

c. Feljegyzés a Páger-villa állami tulajdonba vételéről

Pro domo:

A minisztériumi titkárság vezetőjének utasítására Páger Antal Budapest, XII. Tamás utca 40. sz. alatt volt házingatlanának visszajuttatásával kapcsolatban a jogi osztály az alábbiakat állapította meg:

Páger Antal említett házingatlanát az Országos Földhivatal a 303 682/1947. II/4. O. F. H. sz. határozatával elkobozta és a 332 052/1947. II/4. O. F. H. sz. határozatával Balázs Béla részére juttatta. A juttató határozatot az Országos Földhivatal az 1950. évi január hó 20. napján 8123/Bp./8/1950. sz. alatt kelt határozatával hatályon kívül helyezte, elrendelte az ingatlanra a magyar államkincstár tehermentes tulajdonjogának bekebelezését, egyidejűleg az ingatlant az 1949:XXIV. tv. 1. § /1/ bekezdésre utalással végleges felhasználás céljából özv. Balázs Béláné sz. Hamvassy Anna budapesti lakos tulajdonába adta. E határozat alapján a budai járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság az előírt törlés, valamint a magyar államkincstár telekkönyvön kívüli tulajdonjogának feltüntetése mellett az ingatlanra özv. Balázs Béláné sz. Hamvassy Anna budapesti lakos tulajdonjogát bekebelezte. Az ingatlan jelenleg is a telekkönyvben özv. Balázs Béláné budapesti lakos nevében áll.

A szóban lévő ingatlan erősen megrongált állapotban van, amelyet az állam a Páger Antal részére történő visszabocsájtás előtt helyre kíván állítani. A helyreállítást az a körülmény akadályozza, hogy az ingatlanok a telekkönyv szerint nem az állam a tulajdonosa.

Az ingatlan megszerzése özv. Balázs Bélánéval való megegyezés alapján, vagy a juttató határozat hatálytalanítása útján történhet meg.

Özv. Balázs Béláné ügyvédjének, dr. Say Ferenc budapesti ügyvédnek a közlése szerint súlyos betegen fekszik a Kútvölgyi úti kórházban, felépülésére nincs remény. Dr. Say Ferenc eddig nem kapott az ügyfelétől felhatalmazást arra, hogy az ingatlanra vonatkozóan az állammal jogügyletet kössön, a múlt év novemberében kapott felhatalmazása csupán arra terjed ki, hogy a Tamás utca 40. sz. házban lévő lakás helyett fogadja el a biztosított másik lakást és oda szállíttassa át ügyfele ingóságait. Ez meg is történt.

A juttató határozatot a földművelésügyi miniszter hatálytalaníthatná azon az alapon, hogy a tulajdonba adás vonatkozásában a határozat törvénysértő. A juttató határozat ugyanis az 1949:XXIV. Tv. 1. § /1/ bek.-ben foglalt rendelkezést jelöli meg a tulajdonba adás jogalapjaként, amely viszont úgy rendelkezik, hogy az állam tulajdonába került és birtokpolitikai célra szolgáló még ki nem osztott ingatlanokat - csereingatlan és házhely kivételével - egyéni juttatásra felhasználni nem lehet. Dr. Say Ferenc ügyvéd elismerte - és közölte, hogy ügyfele képviselőjében írásban is hajlandó kinyilatkoztatni - azt, hogy ügyfele a juttató határozat folytán, telekkönyvi bejegyzés ellenére sem tulajdonjogot, hanem lényegében csupán a haszonélvezettel azonos tartalmú, személyre szóló - tehát nem örökölhető - használati jogot szerzett.

Ha azonban a földművelésügyi miniszter a rendelkezésére álló adatok alapján azt állapítaná meg, hogy a szóban lévő házingatlant olyannak kell tekinteni, amely már korábban is ki volt osztva és csupán a határozatban foglalt hivatkozás téves, de a tulajdonba adás jogszerű volt, akkor az ingatlant kizárólag özv. Balázs Bélánéval való megegyezés alapján lehet megszerezni.

Ha a földművelésügyi miniszter a juttató határozatot a tulajdonba adást elrendelő részében hatálytalanítaná, akkor is esetleg megmarad a telekkönyvben özv. Balázs Béláné használati joga. Ez esetben ennek a jognak a töröltetése csupán nevezett hozzájárulásával történhet meg, vagy csupán akkor válik lehetségessé, ha özv. Balázs Béláné meghal, mert ez esetben személyéhez kötött használati joga, mint az örökösökre át nem szálló jogosítvány megszűnik.

Ha az ingatlan az állam telekkönyvi tulajdonába kerül, azt Páger Antal részére akként lehetne visszajuttatni, hogy a földművelésügyi miniszter hatálytalanítja az elkobzást kimondó 303 682/1947. II/4. O. F. H. sz. határozatot és helyreállítja az eredeti telekkönyvi állapotot. Ez irányban akkor lesz szükség majd intézkedésre, ha a házingatlan helyreállítása megtörtént.

A visszajuttatásra kerülő házban jelenleg még két család lakik, akiknek másutt való elhelyezéséről annak idején ugyancsak gondoskodni kell.

d. Értesítés a Páger-villa állami tulajdonjogának helyreállításáról

Szigorúan titkos! Páger Antal színművész villájának helyreállítása

Harsányi Zoltánné elvtársnőnek, Kormány Titkársága,
Budapest

Páger Antal színművész hazatéréseivel kapcsolatban az állam kötelezettséget vállalt arra, hogy részére Budapesten, XII. ker. Tamás utca 40. szám alatt lévő villát helyreállítva visszajuttatja. (Telekkönyvi adatok: Budapest Duna jobb parti rész 26 529. számú tkvi betét 8514/2. hrsz.). A villa eddig Balázs Béláné sz. Hamvassy Anna tulajdonában állott, aki a tulajdonjogról lemondott, s ennek következtében a Földművelésügyi Minisztérium a 30 060/1958. számú véghatározatával az ingatlanra az állam tulajdonjogát helyreállította, és kezelőszervül a Művelődésügyi Minisztériumot jelölte ki. A helyreállítás ideje alatt a villa az állam tulajdonában maradt.

Az állam tulajdonjogának helyreállításáról szóló t[ele]k[köny]vi végzést másolatban az épület helyreállítása érdekében teendő intézkedés végett mellékelten megküldöm.

Budapest, 1958. január 31.

Gyenge Zoltán s. k.
a [Művelődésügyi] minisztériumi titkárság vezetője

A kiadmány hitelül:
a TÚK vezetője

Jelzet: MOL XIX-I-4-d-001/1958 5. d. (Művelődésügyi Minisztérium)

Az MSZMP KB Titkárság határozata az 1957. november 12-ei PB döntés megerősítéséről

Különfélék

m) Marosán György elvtárs szóbeli [...] előterjesztése alapján. A Titkárság nem tartja szükségesnek a Politikai Bizottság Páger Antallal kapcsolatos határozatának módosítását. Megbízta Aczél György elvtársat, beszéljen Páger Antallal és közölje a Titkárság álláspontját. Szükség esetén meg kell találni a szerződés felbontásához a megfelelő jogi formát.
[...]

***

Feljegyzés

Marosán György elvtárs részére

Tárgy: A Politikai Bizottság 1957. XI. 12-i határozata (1. sz. melléklet) Páger Antal villájának visszaadási kérelmével kapcsolatban.

1. A XII. Tamás u. 48.[4] sz. a. villa

A Művelődésügyi Minisztérium kérése alapján Apró [Antal] elvtárs engedélyezte a XII. Tamás u. 48.[4] sz. alatti ház kiürítését. A villában lakó és időközben elhalálozott Balázs Béláné 2 szoba összkomfortos lakást kapott, és ezzel egyidejűleg lemondott az állam javára a villa tulajdonjogáról.

Az ingatlan 1958. január 9-én a Művelődésügyi Minisztérium kezelésébe kerül. Ezek után a villa rendbehozatalára került volna sor, mely a XII. ker. Tanács VB építési osztálya szerint kb. 270 000,- forintba kerül.

A Politikai Bizottság XI. 12-i határozata alapján, mely szerint „Páger Antal villája visszaadásával kapcsolatos kérelmét a Minisztertanács vegye le napirendről” - a villa helyreállítása és Páger Antal részére való átadása nem történt meg.

A Politikai Bizottság határozata azonban ellentétes Páger Antal birtokában lévő, 1956. augusztus 25-i levéllel (2. sz. melléklet), melyet a Buenos Aires-i követségünk adott. A levél szerint a magyar hatóságok biztosítják:

1. „Budapest, Tamás utcai régi lakását teljes egészében visszakapja;
2. Lakását állami erőből rendbe hozzák és berendezéséhez állami segítséget kap.”

2. A család részére folyósított összeg

A Politikai Bizottság 1957. november 12-i határozata alapján a Külügyminisztérium intézkedett és Páger Antal családja részére a havi 5000 arg[entin] peso folyósítását beszüntette.

Ez az intézkedés is ellentétes Páger Antal birtokában lévő levéllel, mely szerint „Családja megélhetésére - mivel ők az iskolai évad befejezése és a Tamás utcai lakás rendbe hozása után térnek haza - havi 5000,- arg[entin] pesot biztosítunk.”

3. A szállodai számla rendezése

A Politikai Bizottság határozata értelmében Páger Antal Gellért szállóbeli szállodai számláinak további fedezését beszüntettük.

A szállodai számlák kifizetésének beszüntetése óta Páger Antal a szállodai számlák kifizetéséről nem gondoskodik. Aczél György elvtárs közlése szerint ezéért a Vendéglátóipari Vállalat Páger Antalt beperelte.

A per során lehetséges, hogy Páger, bár a szállodai lakbérre vonatkozólag határozott intézkedést a birtokában lévő levél nem tartalmaz (9. pont) - mégis hivatkozni fog a megállapodásra úgy, hogy a kormány általában nem tartja be a megállapodás egyes pontjait.

Bár a Politikai Bizottság 1957. november 12-i határozatának mind a három vonatkozásban eleget tettünk:

tehát a villát nem adtuk vissza,
családja támogatását beszüntettük,
szállodai számláit nem fizetjük,

az ügy nem tekinthető ezzel lezártnak. Páger Antal ez idő szerint Aczél elvtárs tudomása szerint argentin útlevelel rendelkezik, és egyelőre várja a kormány intézkedését. Páger Antal szóbeli közlése alapján bemutatták neki a követségen azt a levelet is, melyet Kállai [Gyula] elvtárs írt alá.

Kétségtelen, hogy Págerrel kötött súlyos megállapodás végrehajtása politikailag erős támadási felület. Megoldást mégis kell találni, mert minél tovább húzzuk lezárását, annál nagyobb bonyodalmakhoz vezet.

Kérem fentiekhez Marosán elvtárs állásfoglalását.

Budapest, 1958. február 19.

(Olt Károly) [kézírással aláírt]

***

Másodlat

OK: 27-2/Tük/58.

Magyar Népköztársaság Követsége
Legacion de Republica Popular De
Hungria

Buenos Aires

Buenos Aires, 1956. augusztus 25.
Coronel Diaz 1874

No,

Páger Antal úrnak,
Buenos Aires

Miután a hazatérési ajánlatunkat elfogadta, kérésére igazoljuk, hogy a magyar hatóságok az alábbiakat biztosítják Önnek hazatérése esetén:

1. Budapest, Tamás utcai régi lakását teljes egészében visszakapja.
2. Lakását állami erőből rendbe hozzák és berendezéséhez állami segítséget kap.
3. Nyugdíját folytatólagossá teszik és megszakítás nélkülnek fogadják el.
4. Beruházási előlegként 25 000 arg[entin] peso és 1000 magyar forintot kap, melyet hazai fizetéséből levonnak.
5. Családja megélhetésére - mivel ők csak az iskolaévvad befejezése és a Tamás utcai lakás rendbe hozása után térnek haza - havi 5000 arg[entin] pesot biztosítunk.
6. Úgy az Ön, mint családja utazási költségét fedezzük.
7. Csomagjai szállításánál teljes vámmentességben részesül.
8. Magyar hatóságokkal való megegyezés szerint képességeinek megfelelő beosztást kap a művészeti életben.
9. A Lupa szigeti és Balaton melletti összesen 250 négyszögöl telkére vonatkozóan, valamint a szállodai lakbért illetően - mivel választ hazai hatóságokból még nem kaptam, Magyarországon Önnek kell személyesen rendezni.

A fenti igazolást kizárólagosan az Ön személyes használatára adtam ki.

Buenos Aires, 1956. augusztus 27. Pecsét helye. Gallay Ferenc s. k.
I. oszt. Titkár

Kijelentem, hogy hazatérésem elhatározása teljesen szabad akaratomból, önként történt.
Páger Antal
színművész

Készült: 3 pld.-ban
1 pl. Komár Júlia művésznőnek
1 „ Páger Antal úrnak
1 „ Magyar Követségnek

A másodlat hitelélül:
Bertalanly [?] [kézírással aláírt]

Jelzet: MOL M-KS 288. f. 7. cs. 23. ő. e. 1958. február 28. (Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Vezetősége Titkárság)

Az MSZMP Politikai Bizottságának határozata a Páger-villa visszaadásáról

PB. X. 27. [kézírással]

Feljegyzés

Marosán elvtárs részére

A Politikai Bizottság, illetve a Titkárság egy-egy ízben foglalkozott a Páger Antallal korábban kötött szerződés realizálásának kérdésével.

Elutasította a szerződésnek azokat a pontjait, mely szerint Páger szállodaköltségét, illetve családjának hazahozatalát az állam fizesse.

A jegyzőkönyvekben nincs azonban világosan rögzítve, hogy villáját visszakaphatja-e? Az üléseken szóban ezt nem ellenezték.

Most megvan a lehetőség a villa visszaadására, mivel az abban lakó bérlő elhunyt.

Kérjük a Politikai Bizottság hozzájárulását.

Budapest, 1959. október 27.

(Barkóczy Imre) [kézzel aláírt]

* * *

Különfélék

6.) Marosán György elvtárs
szóbeli
javaslatai alapján

[...] Tudomásul veszi, hogy a Minisztertanács visszaadja Páger Antal színművész villáját, tekintve, hogy az eddig abban lakó bérlő meghalt. [...]

Jelzet: MOL M-KS 288. f. 5. cs. 154. ő. e. 1959. október 27. (Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Vezetősége Politikai Bizottság)

Címkék:

[Argentína](#) ^[3]

[Páger-villa](#) ^[4]

[Páger Antal](#) ^[5]

Kiadás: 8. évfolyam (2008) 3. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/kuriozumok/a_pagervilla_sorsa.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/kuriozumok/a_pagervilla_sorsa.html

[2] https://www.archivnet.hu/.../galeria_pop.php%3Fga_id%3D32

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/argentina>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/pager-villa>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/pagerantal>